

УДК 380

М. Стронський

(Технічний коледж ТДТУ імені Івана Пулюя)

ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ ЩОДО ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ у 1921 -1939 рр.

Ризький мирний договір від 18 березня 1921 року остаточно закріпив за Польщею Галичину, Холмщину з Підляшшям, західну частину Волині та Полісся. Та ще перед підписанням Ризького договору державно-правовий статус української Галичини був зафіксований у мирному договорі в Севрі (10. 06. 1920 р.) і в протоколі в Спа (10. 07. 1920 р.). Ліга Націй в лютому 1921 року постановила, що Галичина «лежить поза границями Польщі» і тому Польща немає права утворювати адміністрацію в тій країні. Щоб заспокоїти світову громадськість, польський сейм затвердив у вересні 1922 році закон про воєводське самоуправління. Галичини та створення українського університету. Дані обіцянки були проігноровані Польщею, і ще в грудні 1920 року Галичина була поділена на три воєводства – Львівське, Станіславське, Тернопільське.

Нова польська конституція (17 березня 1921р.) ґрунтувалася на унітарності польської держави з єдиною законодавчою і виконавчою владою, за якою національним меншинам не надавалося жодних автономних прав. Політика Польщі викликала спротив українського населення, яке не визнавало окупаційного уряду, чинило саботажні акції, підпали та атестати.

22 жовтня 1922 р. реагуючи на виступи населення уряд приймає рішення про «розширення компетенції військово польових судів», а 29 жовтня генерал Галлер наказує військовим частина розквартируватися по повітах і підпорядковуватися старостам.

На міжнародно-політичній арені Польща вела активно боротьбу з метою добитися офіційного визнання державами Заходу анексії Польщею українських земель. З ініціативи фашистського уряду Італії 15 березня 1923р. Рада послів Франції, Італії, Англії, Японії приймає рішення про передачу Галичини Польщі під умову надання їй територіальної автономії. Таке рішення викликало незадоволення серед населення, яке вилилося у 20-ти тисячну демонстрацію у Львові 18 березня 1923р.

В кінці 20-х роках посилюється політика примусової асиміляції українського населення, яка особливо проявилася в галузі освіти. З кожним роком почала зменшуватися кількість українських шкіл. Постанова про відкриття українського університету не була реалізована, та закрито усі українські кафедри Львівського університету.

З початком 30-х років активізуються народні виступи населення, відновлюються підпали маєтків, частішають терористичні акти проти влади та поліції. Саботажна кампанія послужила до розгортання «пацифікації» (умиротворення) , яка мала підірвати опір окупаційному режимові. Почали застосовуватися принципи колективної відповідальності всього населення за саботаж.

До кінця 30-х років польська влада різними методами пробувала придушити виступи українського населення, які часто активізувалися у різних місцях західноукраїнських земель.

У 1939 році держави і народи Європи почали втягуватися і нову війну, яку розпочала гітлерівська Німеччина. 1 вересня 1939р Німеччина напала на Польщу, президент з генштабом подались до Румунії, а 17 вересня Червона Армія перейшовши річку Збруч окупувала західноукраїнські землі.